

Malmö högskola

Lärarytbildningen
Skolutveckling och ledarskap

Examensarbete

10 poäng

En studie i vaneskol

A study in habitual truancy

Mikael Belin

Lärarytbildning 60 poäng
Höstterminen 2005

Handledare: Marie Lejon
Examinator: Elisabeth Söderquist

Sammanfattning

Belin, Mikael. (2005). En studie i vaneskolck. (A study in habitual truancy). Skolutveckling och ledarskap, lärarkunskap för lärare i yrkesämnen, Lärarytutbildningen, Malmö högskola.

Syftet med arbetet är att få fram ett underlag för att hantera problemen med vaneskolckande elever. Arbetet ger en genomgång av den tidigare forskning som presenterats i ämnet. Detta baseras huvudsakligen på enkätundersökningar som visar att det finns mängder med yttre orsaker till att eleverna skolkar.

Med hjälp av en kvalitativ studie på före detta vaneskolckande elever ville jag få svar på mina frågor. Dessa resultat visar inte att man kan se några yttre orsaker till vaneskolckandet. Istället visar resultaten att mina elever bland annat att de har en stabil social situation, de idrottar och har en positiv framtidssyn. Däremot har de känt sig väldigt trötta och i vissa fall väldigt lata. De anser också att ingenting utifrån hade kunnat få dem att gå tillbaks till skolan. De har själva tagit ett eget beslut att börja sköta sina studier.

Nyckelord: skolck, ströskolck, vaneskolck, storskolck, frånvaro.

Mikael Belin

Handledare: Marie Lejon
Examinator: Elisabeth Söderquist

Förord

Jag vill tacka många för deras bidrag till detta arbete. De jag främst tänker på är följande:

De fem elever på skolan som ställde upp med fina intervjuer, mitt lärarlag och skola som gett mig tid till detta, min handledare Marie Leijon som har kommit med synnerligen bra kritik för att utveckla arbetet, Teresia Mårtensson som läst, tyckt och bidragit med litteratur, min familj som gett mig kvällar, helger och tagit extra disk för att jag suttit framför datorn och skrivit.

Mikael Belin

1. Inledning och bakgrund	9
1.1 Varför skriva om skolk	9
1.2 Vem är jag?.....	12
2. Syfte och frågeställningar.....	13
3. Litteraturoversikt	15
3.1 Skolk är ett riskbeteende.....	15
3.2 Riskbeteenden som förknippas med skolk.	15
3.3 Skolans innehåll.....	16
3.4 Attraktivare skola?.....	16
3.5 Trötta elever?.....	17
3.6 Skoltrötthet?.....	18
4. Metod.....	21
4.1 Val av metod.....	21
4.2 Urval	22
4.3 Genomförandet	22
4.4 Bearbetning.....	24
5. Resultat	25
Del 1	25
5.1 Bakgrund	25
5.2 Eget val	26
5.3 Framtiden.....	26
5.4 Skolket	27
5.5 Reaktionen.....	28
5.6 Åtgärder	29
5.7 Egen syn på lärande	30
5.8 Kriminalitet och droger	30
5.9 Fritt talat	31
Del 2	32
5.10 Positiv samstämmighet.....	32
5.11 Negativ samstämmighet	32
5.12 Känslan	32
6. Diskussion och slutsatser.....	33
6.1 Analys.....	33
6.2 Livet.....	33
6.3 Skolket.....	34
6.4 Vad hände?	35
6.5 Svaret på frågan?	36
7. Referenser.....	37
Bilaga 1.....	39

1. Inledning och bakgrund

1.1 Varför skriva om skolk

Skolk är ett ämne som av och till diskuteras kollegor emellan på min skola. Innan vi går vidare i resonemanget kan vi reda ut begreppet skolk. Det är inget svårdefinierat begrepp. Skolverket beskriver det så här: En elev som är frånvarande från undervisningen och inte har en giltig anledning, skolkar. Som giltig frånvaro räknas till exempel att man fått ledigt eller är sjuk (Rapport 2005-09-09). En annan lite kortare definition är ”frånvaro från skolan utan giltigt skäl” (NE, 1994). Alltså, om någon är borta från skolan utan ett giltigt skäl så skolkar han. Detta handlar ju vanligtvis om en omyndig elev som gör något ogiltigt, som har negativa konsekvenser för hans utbildning och därmed för hans framtid. Så det är ju kanske inte så konstigt att detta diskuteras lärare emellan. Skolk är ändå ett brett begrepp, då det handlar om all ogiltig frånvaro. Det är viktigt att det handlar om ogiltig frånvaro, inte om oanmäld frånvaro.

Jag vet, efter samtal med elevvård att det finns elever som har det så trassligt socialt, att de inte mår med att gå till skolan. Dessa elever har giltiga skäl att inte gå till skolan, men de vet förmodligen inte om det själva. De anmäler då inte sin frånvaro. I lärarens ögon ser detta ut som skolk. Även det så kallade ströskolket, där en elev är borta vid en enskild lektion är enligt min mening inget större problem.

Men de gånger då elever kommer in i ett vaneskolande, då får det konsekvenser. Med vaneskolka menar jag ett skolande som förekommer regelbundet i sådan omfattning att elever riskerar underkänt i ett eller flera ämnen. Ett skolande som fortgår trots samtal med eleven och hans föräldrar. En elev som är borta kanske 30 % eller mer över en längre tid, den eleven missar viktig kunskap. Dessa elever tar tid och kraft från lärarna. När de väl kommer till skolan behöver de extrastöd, det tar tid. Man gör ofta enskilda överenskommelser med dem, som eleverna ofta bryter. Detta skapar frustration. Att vaneskolka skapar bara problem. Problem för alla parter. Jag anser att detta är ett stort problem. Lärarna vill markera gentemot eleverna att skolk inte är acceptabelt och på något sätt skall straffa sig. Skolledningen vill att alla elever skall nå kursmålen, helst utan att detta kostar något, i varje fall inget extra. Själv känner jag ofta en frustration

över elever som jag vet har skolkat en tid, och sedan vill bli uppdaterade på moment de missat. Detta tar resurser från andra elever.

För en tid sedan hade jag en elev som struntade i att gå på ordinarie lektion, för att sedan gå på en avsatt extra stödundervisning. Som lärare känns det ibland fel att ge extra stöd till skolkande elever, medan ledningen vill att varje elev skall till varje pris få sitt godkända betyg. Här är det en risk för en neråtgående spiral, med lägre kurskrav som då leder till att eleven kan skolka ännu mer, som i sin tur leder till att ännu mer extra hjälp och stöd sätts in. Med extra stöd kan eleven skolka ännu mer och så vidare. Den här konflikten och resursslöseriet ligger som en förlamande hand över problematiken. Det verkligt allvarliga är att så som det hela har utvecklats sig, har eleverna getts ett utrymme att skolka och ändå nå kursmålen. De verkliga kursmålen och betygskriterierna har sjunkit så mycket att eleven helt enkelt kan skolka. Skolans uppdrag är något luddigt vad det gäller närvaron. Det finns inget närvarokrav i kurserna, det är till om med så att vi inte får ha något närvarokrav. Det finns bara kunskapskrav. Detta är nog riktigt, men det kan vilseleda en del elever som söker argument för att kunna skolka. De kan säga till sig själva och sin omgivning att ”Det spelar ingen roll om jag går till skolan eller inte, bara jag lär mig det som anges i kursmålen”. Självklart lär sig den skolkande eleven inget på egen hand. Det jag vill säga är att närvaro i sig inte kan eller får påverka betygen. En viktig morot för att gå till skolan försvinner därmed.

Vilka signaler sänder vi till eleven då det gäller närvaro? Alla vet hur det funkar i arbetslivet, speciellt i det privata näringslivet. Arbetsgivaren bedömer en arbetstagare till stor del på närvaron och på graden av att passa tider. I skolan sänder vi rakt motsatta signaler: kom när det passar och kom gärna sent, vi löser problemen åt dig. I bästa fall kan enskilda lärare göra punktinsatser för att stävja sen ankomst och hög frånvaro. Men det finns inte stöd i styrdokumentet för att införa reella åtgärder för att på allvar ta itu med skolk och sen ankomst, då vi inte har betyg som grundar sig på beteende och uppförande. Detta är naturligtvis helt riktigt, betyg skall grunda sig på kunskap och inget annat. Som jag ser det finns det inget positivt med att vaneskolka, så varför finns det då vaneskolkande elever. Detta är något som intresserar mig.

Vad säger då styrdokumentet om en sådan här viktig företeelse? Jo, det står att *läraren* skall utgå från att eleverna kan och vill ta personligt ansvar för sina studier. Det står

också att *skolan* skall sträva mot att varje elev tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat. (Lpf 94) Här fritar läroplanen läraren från ansvar. Läraren är ju, enligt min erfarenhet, en mycket viktig person gentemot eleven. Istället läggs ansvaret på något så diffust som skolan i allmänhet. På min skola bollas problematiken mellan undervisande lärare-klassföreståndare-elevvård och eventuellt biträdande rektor. Ingen tar riktigt tag i frågan. Ingen vet riktigt hur detta skall hanteras. Att göra en studie i varför vissa elever skolkar, kan vara ett steg på vägen.

Skolk kan användas som en markör för en generell asocial karaktär (Karlberg, Sundell 2004). Det är faktiskt så att alla skolledare på gymnasienivå i Uppsala kommun ser ett tydligt samband mellan närvaro och goda studieresultat (Holm 2005). Min erfarenhet visar att i regel når eleverna kursmålen om han eller hon har en hygglig närvaro. En elev som kommer till skolan kan man alltid hjälpa på något sätt, skolan har genom elevens närvaro en länk till honom. En elev som kommer till skolan kan få extraundervisning, han kan få speciallärare och framförallt, han får undervisning.

Men elever som inte kommer till skolan, de når man inte. Man kan inte ge dem stöd eller extraundervisning. Vad värre är, att de kan hamna i en ond spiral, först så missar de kunskap på grund av frånvaro, sen förbereder sig läraren att kompensera detta med till exempel en extralektion. Om eleven då är frånvarande igen, det vill säga att han återigen skolkar, för att tala klarspråk, kan detta skapa en besvikelse, en frustration eller en aggression hos läraren. En förtroendeklyfta kan uppstå mellan lärare-elev. Detta kan medföra att eleven drar sig ännu mer för att gå till skolan. Med detta vill jag säga att jag ser vaneskolket som ett av de största problemen skolan har att brottas med.

Jag vill redan nu påpeka att jag inte på något sätt är ”ute” efter elever som trots stora sociala eller personliga problem ändå tar sig till skolan ibland. Dessa skall naturligtvis få all stöd, hjälp och uppmuntran som finns att tillgå.

Då elever utifrån ett klassföreståndarperspektiv skolkar utan synbar anledning, blir jag fundersam. Vad är det som gör att utåt, helt vanliga killar, från helt vanliga familjer börjar storskolka? Vad har hänt?

1.2 Vem är jag?

Ja, det är ju en fråga man själv ställer sig då och då. För att du skall kunna relatera till min rapport skall jag skriva några rader om mig. Jag har jobbat som lärare i gymnasieskolan sedan 1997. Min huvudsakliga tjänst har jag haft på elprogrammet i en stor gymnasieskola i centrala Stockholm. Tyvärr så förklarar detta varför jag bara talar om killar, andelen tjejer är runt 1 %. Jag har haft förmånen att även jobba på en liten friskola med inriktning mot industri- och elprogrammet.

Innan jag kom in på lärarbanan jobbade jag bland annat i det privata näringslivet som elektriker. Där var själva närvaron så central och så självklar, att jag överhuvud taget inte reflekterade över att man skulle kunna vara frånvarande, annat än vid sjukdom eller liknande. Många år senare lästa jag på universitetet, där rådde en motsatt inställning. I princip fanns inget närvarokrav, utom vid de obligatoriska momenten, laborationer med mera. Om man bara klarade sin tentamen så fick man sina poäng. Detta oberoende om ens frånvaro varit hög eller låg. Under de år som jag jobbat i skolan kan antalet elever som jag undervisat mätas i tusental. Som en av hörnpelarna kring eleven finns alltid graden av närvaro. I vårt arbetslag delar vi alltid ut biobiljetter till de elever med lägst frånvaro. Det är faktiskt det enda, förutom betygen, som vi på ett rutinmässigt och strukturerat sätt uppmärksammar eleverna på.

2. Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med arbetet är att få fram ett underlag för att hantera problemen med vaneskolkande elever. Varför är just de vaneskolkare? Har dessa elever något gemensamt i sin situation? Vad kan få dem att gå tillbaka till skolan igen? Hur kände de inför sitt skolkande? Vilka attityder möttes de av? Kan vi med denna kunskap hindra andra från att bli skolkare?

Om man kan få en förståelse till en del elevers skolk så kanske detta arbete kan vara ett underlag för andra lärare som vill jobba mot skolket. Jag tror att det kan vara ett kraftfullt verktyg i elevarbetet.

3. Litteraturöversikt

Den här litteraturöversikten behandlar fem rapporter. Jag vågar påstå att det är allt som skrivits om skolk och är relevant för mitt arbete. Jag har gjort en mycket noggrann sökning efter litteratur både i svenska biblioteks samlingar och i Libris som är en gemensam katalog över material i svenska forsknings- och specialbibliotek.

3.1 Skolk är ett riskbeteende.

Skolkande elever kommer oftare från hem med en förälder, Skolkarna som grupp är avsevärt mer kriminell än övriga elever, de är högkonsumenter av alkohol, tobak, lösningsmedel och narkotika och de besitter ytterligare en stor mängd negativa beteenden. Orsakerna till att eleverna skolkar är bland annat att: de vill undvika en besvärlig situation, de vill sända ut en signal att de behöver hjälp, de är överhopade med problem, de är i psykologisk kris, de är desillusionerade över skolan, de kämpar med skolarbete, de mår dåligt och de står under ett kamratinflytande. Skolkandet är inte lika under läsåret. Det förekommer oftare på måndagar och fredagar, oftare på eftermiddagar, oftare veckan innan lov och det ökar under slutet av vårterminen. Hälften av storskolkarna trivs faktiskt i skolan, i kontrast med de som aldrig skolkat tycker endast en minoritet att skolarbetet är meningsfullt. Vad det gäller elever som skolkat regelbundet så har de som grupp en sämre social anpassning än icke-skolkande elever (Sundell & Karlberg, 2004). Författarna har använt sig av Stockholms stads droginventering. Enligt rapporten så har 10 % av eleverna i gymnasieskolan hade skolkat mer än 11 dagar den senaste 10-veckorsperioden. Men bara 79 % av eleverna i svarade på enkäten. Här finns alltså ett bortfall på 21 %, kanske är detta storskolkare som inte finns representerade i undersökningen.

3.2 Riskbeteenden som förknippas med skolk.

Även här så har författarna hämtat data från 2002-års drogvaneinventering. Med hjälp av en avancerad analysmetod hittas flera intressanta resultat. Analysen bygger alltså på en enkätundersökning från 100 skolor och omfattar över 7000 elever. Med hjälp av

analyserna kan man hitta förklaringsmodeller för olika riskbeteenden. För riskbeteendet skolk kommer forskarna fram till följande förklaringsmodeller: Elever som skolkat minst en hel dag den senaste tioveckorsperioden var i genomsnitt något äldre, hamnade sällan i häftig ordväxling i skolan, kände sig inte som svenskar, drack mer alkohol, vantrivdes i skolan, var oftare sjukfrånvarande, deras föräldrar inte hade högskoleutbildning och föräldrarna kände inte till vilka kamrater de umgicks med (El-Khouri, Sundell, 2004). Även här finns ju anledning att fundera över bortfallet. Det finns ingen anledning att ifrågasätta resultatet ovan. Men likväl så vet man inget om de riskbeteenden som är förknippade med det eventuella mörkertal skolkare som kan finnas.

3.3 Skolans innehåll.

Ett av skälen till skolk är skolans innehåll och utformning. Den psykosociala arbetsmiljön bidrar till en betydande del av elevernas frånvaro. Frånvaron för flickor har samband med vuxen- och kamratrelationer, för pojkar beror det huvudsakligen på kamratrelationer. Den psykosociala arbetsmiljön bidrar till en betydande del av elevernas frånvaro. När flickor upplever att de inte blir hjälpta av lärare eller om de känner att vuxna behandlar dem orättvist så får detta ett samband med närvaro. Detta gäller en undersökningsgrupp på 248 sjundeklassare i ett socialt stabilt område (Häggqvist, 2000). Även här fanns det ett bortfall på 11 %. Dessa var alltså frånvarande under den ordinarie lektionstiden då eleverna besvarade enkäten. Om dessa 11 % var skolkare så är risken att resultatet blir missvisande. Rapporten visar annars att drygt 20 % av eleverna varit frånvarande i stor utsträckning på grund av sjukdom. Endast ett par procent har varit frånvarande i stor utsträckning på grund av ogiltiga skäl.

3.4 Attraktivare skola?

Skolan är inte tillräckligt attraktiv för eleverna. De skulle gärna gå till skolan om förhållandena ändrads så att de känner större lust och motivation till undervisningen. Även dåligt schema, dåliga bussförbindelse, dålig klassrumssituation är orsaker till ogiltig frånvaro. En tendens som framkommit är att antalet elever som mår dåligt

psykiskt har ökat. Det är något som elever för fram som orsaker till frånvaron. Trötthet och låg motivation är också något som eleverna för fram som orsaker till frånvaro (Holm, 2005). Så som jag tolkar hela rapporten, så visar den att om man bara ändrar skolan och omständigheterna kring skolan tillräckligt mycket till elevernas fördel, så kommer dem att gå i skolan.

3.5 Trötta elever?

Trötthet och dålig närvarokontroll är, enligt eleverna själva orsaker till skolkande (Jönsson, 1990). De som skolkar har också oftare ett avvikande beteende, i negativ mening, orolig uppväxtmiljö, missbruksproblem mm. Från 13 stycken sammanslagna undersökningar visade det sig att 27 % av eleverna skolkar på grund av att de kände sig trötta eller deppiga. 24 % skolkar för att de försovit sig. Det är också så att ströskolket är vanligare under vårterminen, än under höstterminen. Medan det förefaller som om vaneskolandet är jämnt fördelat under året. En stor grupp elever tillfrågades om skillnaderna i frånvaron under de olika delarna i läsåret. Det näst vanligaste svaret (29 %) var då skoltrötthet och leda. Det vanligaste var sjukdom.

Alla slutsatser som författarna ovan har dragit, har gjorts ur statistiska undersökningar. En del så stora att de omfattar över 7 000 elever. När författarna behandlar orsaker till skolkandet, så gäller det alla former av skolk. Man kan ofta inte veta om det är vaneskolare eller elever som skolkat vid ett enstaka tillfälle som står för slutsatserna. Holm var den enda som gjorde en fallstudie, men hon drog inga slutsatser från denna. I undersökningarna ovan så har man tittat på den hela stora gruppen skolkare och tittat på alla dess orsaker. För denna stora grupp kan man generellt säga att de lever i en riskzon till asocialt beteende, de har en mängd sociala svårigheter runt omkring sig och de skolkar på grund av vitt skilda orsaker. Det kan vara allt från att de vantrivs i skolan till att de har ett dåligt schema. Ingen av författarna ovan har dragit några slutsatser från djupintervjuer av elever. Ingen har heller gjort någon undersökning av bortfallsgruppen.

3.6 Skoltrötthet?

Detta är ett uttryck som döljer mer än det visar (Petersson, Trondman 2001). De som själva uppger eller upplever att de är skoltrötta är naturligtvis det om man enbart ser det utifrån deras egen horisont. Men om man vill förstå ett så stort problem som skoltrötthet så kan man inte bara se saken från elevernas, skolan och föräldrarnas horisont. Man måste synliggöra de sociala sammanhang och livssituationer som de berörda själva kallar för skoltrötthet. Författarna delar upp begreppet i två delar, den stora skoltröttheten och den lilla skoltröttheten. Den stora skoltröttheten ockuperar hela deras livssituation, den påverkar såklart studierna och elevens framtida möjligheter. En del vänder sin skoltrötthet utåt, det vill säga dem tjafsar med lärare och klasskamrater, de skolkar öppet i opposition med föräldrarna med mera. Andra vänder sin skoltrötthet inåt. De glider diskret undan från lektionerna, säger att dem ska gå på toa eller något liknande. Hemma säger de att de är sjuka för att få stanna hemma. Då sitter dem hemma hela dagarna och tittar på tv eller gör något annat lättsamt tidsfördriv.

Gemensamt för dessa är deras känsla av en social och existentiell ensamhet, de har inga meningsfulla sociala vuxenkontakter som hjälpa dem att bryta sitt mönster. De har en bild av en socialt delad värld där de som lyckas i skolan är ”de rika”, ”pluggisarna” och så vidare. Att de skolkar har en stigmatiserande effekt, det förstärker bilden av att de inte är vanliga, att de inte är som alla andra. Att då stanna hemma blir som en tillflykt. Alltefter som tiden går så minskar omgivningens försök att förändra skolkaren, låter självklart kan man tycka, men det borde vara tvärt om egentligen. Detta gör att den ”skoltrötte” blir alltmer självansvarig, även i förhållande till föräldrarna.

En annan orsak till skolk är eleven inte hänger med i undervisningen. Detta kan bero på koncentrationssvårigheter eller trötthet. Dessa två symtom kan vara tecken på en depression (Olsson, 2004). När det inte går att följa med p lektioner reagerar många med att sluta gå dit. Praktiska ämnen där man själv är aktiv är lättare att klara. Vidare menar författaren att vid en depression går hela tankeförmågan på sparlåga. Man har svårt att fatta beslut, svårt att minnas och svårt att lära sig nya saker. Såsom jag förstår Olsson så kan en depression ge en mängd olika symptom, trötthet, koncentrationssvårigheter, inlärningsproblem, minnessvårigheter. En depression i

tonåren sträcker sig ofta över ett halvår så kan det bli ett stort bakslag i studierna. Tröttheten är slående när det gäller deprimerade tonåringar. De är så gott som alltid trötta. De saknar ork och förmåga att ta itu med någonting. När föräldrar ber om hjälp får de nästan alltid till svar ”orkar inte”. Här blir då skolgången ett stort dilemma. En deprimerad vuxen blir sjukskriven, men tonåringen får inte vara frånvarande någon längre tid utan att det leder till icke godkända betyg. Detta samtidigt som de inte förmår att gå till skolan. Pressen att gå till skolan motverkar återhämtningen.

Deprimerade tonåringar somnar ofta efter midnatt. De drar då i regel slutsatsen att det inte är någon ide att lägga sig tidigare. På morgonen går det bättre att sova och de orkar inte gå upp till skolan. En deprimerad tonåring vänder lätt på dygnet. En tonåring under en depression kan sova 10-12 timmar på natten och dessutom sova ett par timmar på eftermiddagen utan att ändå känna sig utvilad.

4. Metod

4.1 Val av metod

Det övergripande syftet med arbetet är att få fram ett underlag för att hantera problemen med vaneskolande elever. Jag vill undersöka elevernas egen syn på sin situation, sin personlighet och sin syn på fenomenet. För att undersöka detta måste jag göra en kvalitativ studie. Detta begrepp står för att man försöker nå förståelse för livsvärlden hos en individ eller en grupp individer. Vilket sätt de ser på sig själva och på sin relation till sin omgivning. I motsats till kvantitativa undersökningar, där man söker mätbara relationer mellan olika egenskaper (Hartman, 2004). Som metod valde jag att göra intervjuer, helt enkelt därför att den passar bra i sammanhanget. Det finns många skäl till detta, ett är att handlingar och handlingsmönster kan tolkas på många sätt, då kan det vara klagörande att fråga människor varför de gör som de gör. Fördelen är också att jag kan följa upp trådar som jag inte tänkt på innan intervjun. Man kan följa upp svaren och be eleven fördjupa sina tankar (Repstad, 1999). Själv så anser jag att intervjun är det som jag har mest erfarenhet av. Jag ville få ärliga och framförallt nyanserade svar, vilket är svårt med en enkätundersökning. En bra intervju ligger nära det goda samtalet, och samtal för jag ofta med mina elever, framför allt utvecklingssamtal. I ett samtal eller i en intervju kan man just söka den förståelse man är ute efter. Man kan ställa precis de frågor som man vill ha svar på.

I analysen av elevernas svar måste man naturligtvis ha i åtanke att jag har någon form av en relation till eleverna. Jag måste ställa mig själv frågor om elevernas svar har påverkats av denna relation. Jag kände också att jag var tvungen att närma mig svarspersonerna varsamt. Jag är ändå en lärare på den skola som de studerar på. Jag tillhör den grupp som dömer och bedömer dem. Självklart så undervisar jag inte och kommer inte att undervisa några av killarna framöver. Därför frågade jag försiktigt om de kan tänka sig att eventuellt var med i en intervju. Inför intervjun informerade jag dem om de etikregler för forskning som är relevanta i sammanhanget: information, konfidentialitet och nyttjande (Repstad, 1999). Detta tror jag medförde att de kände stundens allvar, i positiv mening. De kände att jag tog dem på allvar. Man måste också

ha i åtanke att det gått en tid sedan de skolkade. Som minst ett sommarlov. Över tid förändras som bekant en del minnesbilder. Jag berättade för eleverna att jag gör ett examensarbete om skolk, att det är en del av min utbildning. Det finns en risk i att de friserar sina svar på ett sådant sätt att de ger mig de svar de tror att jag vill ha. Därför påpekade jag extra noga för dem att det är viktigt att de svarar precis så som de har upplevt situationen och att om de inte vill svara på någon fråga, så har de all rätt att avstå. Intervjun kommer att handla om något som varit, ett passerat skede i deras liv. Sammantaget gör detta att jag inte har någon anledning att ifrågasätta sanningshalten i deras svar.

4.2 Urval

Jag konsulterade mina kollegor i årskurs ett och två. Syftet var att få fram fem elever som har haft ett betydande skolkproblem i årskurs ett, men som nu i årskurs två visat en attitydförändring gentemot sitt skolkande. Orsaken till detta var att jag ville göra intervjuer med elever som kan se tillbaks på sitt eget handlande och ge ärliga svar. Om jag skulle intervjua elever som är mitt uppe i ett skolkande tror jag att eleverna hamnar i en försvarsposition och inte lämnar ärliga svar. Om jag skulle intervjua pågående skolkare finns det en risk att detta kan ha en stigmatiserande inverkan. De kan då i värsta fall förstärka sin negativa skolkproblematik. Å andra sidan att intervjua de som nu tagit avstånd från sitt tidigare skolkande, kan ha en positiv effekt. De får ytterligare en situation som ger dem tillfälle att reflektera över sitt tidigare handlande. Detta gör att jag inte ser några etiska komplikationer i mitt val. Att hitta dessa fem före detta skolkande elever var inte svårt. Alla fem ställde upp på intervjuerna. De berörda personerna har väldigt mycket gemensamt, kön, ålder, skola, program, stad, skolsituation mm. De tillhör en grupp på 10-20 personer, nämligen vaneskolare på samma gymnasieprogram. Sammantaget gjorde detta att jag ansåg att det räckte med 5 personer.

4.3 Genomförandet

Jag konstruerade en intervjuguide med ett par huvudteman och ett par underrubriker. Som utgångspunkt använde jag en guide från ett annat examensarbete (Landegren

2001). Jag funderade helt enkelt ut vilka faktorer som påverkar eleverna och vad jag själv ville veta för att kunna dra några slutsatser. Jag la till och drog ifrån rubriker och underrubriker, jag visade mallen för kollegor och elevvårdspersonal för att få in kommentarer. Från elevvårdspersonal kom synpunkter på att känsliga rubriker kanske kan avskräcka elever, därför tog jag bort frågan om droger och kriminalitet från själva guiden. Jag tog ändå upp detta med eleverna. Till slut tyckte jag att jag hade en mall som fungerade och dessutom täckte in de väsentliga områdena (Bilaga 1). Kring denna guide genomförde jag en intervju. Jag såg själv till att jag hade gott om tid, jag försäkrade mig om att killarna hade det också, oftast genom att jag talade med deras undervisande lärare i anslutning till intervjun. Vid de första intervjuerna hade jag en hel eftermiddag till förfogande. Sedan märkte jag att en timme räckte gott och väl. Den första intervjun blev något tunnare än de efterföljande. Detta beror på att jag efter denna intervju kom på flera saker att fylla upp med. I de efterföljande intervjuerna kom fler följdfrågor. Detta faktum reflekterade jag inte över under processen gång. Denna tanke slog mig när jag läste materialet och såg att den första intervjun var kortare än de övriga. Vi sökte upp ett ledigt klassrum och satte oss bland bänkarna, aldrig vid katedern. För att få en bra atmosfär så balanserade jag lagom mellan allvar och lättsamhet. Jag försökte börja med att skoja om något, till exempel ett klubbmärke på kepsen eller något liknande. Vi tog en stund till lite vanligt lättsamt småprat. Självt var jag bekymrad över att bandspelaren skulle skapa en nervös situation, men denna berörde inte killarna det minsta. Mitt intryck var att killarna var både avspända och samtidigt lite glada över att ha blivit utvalda till att vara med i en studie. Jag förklarade mitt syfte med studien på ett rakt och ärligt sätt för att få en seriös prägel på samtalet. Jag försökte hela tiden få killarna att snacka runt mina frågor. Om de gled in på något annat stoppade jag dem inte. Jag avslutade alltid intervjun med att fråga om de tyckte att jag missat något eller om de vill tillägga något. Inför intervjun påpekade jag naturligtvis att materialet kommer att behandlas konfidentiellt. Då killarna ställde upp helt frivilligt och samtalen kändes lugna och avspända, har jag ingen anledning att tro att de delgav mig annat än deras ärliga syn på frågorna. För att underlätta för killarna och för att öka den avspända atmosfären, så tog jag bort rubriken "Fritt talat" från mallen. Även rubriken "Droger och kriminalitet" var ju borttagen. Detta för att skapa känslan att det var lite av off the record.

4.4 Bearbetning

Omedelbart efter intervjun skrev jag ut den som en råtext, nästan ordagrant. Allt av vikt kom med. Det som inte kom med var upprepan den, sökanden efter ord, hummanden mm. Det som man då kan missa är ju tonfall, utdragna funderingar och liknande. När jag sedan tittar på materialet så ser jag endast mitt skrivna material, som är min tolkning av vad eleven har sagt. Ändå så anser jag att detta var den enda möjliga vägen, för att materialet skulle bli bearbetningsbart. Varje intervju fyllde ungefär en A4-sida. När intervjuerna och utskrifterna var klara. Så kategoriserade jag allting i punkter utefter intervjumallen. Detta var ett mödosamt arbete då intervjuerna inte alltid följde mallen. För att försäkra mig om att allt kom med så använde jag en överstrykningspenna. Så fort ett citat kategoriserats så färgmärkte jag det. När alla papper var helt gröna, var arbetet klart.

Jag läste sedan materialet flera gånger, både råtexten och den kategoriserade texten. Jag markerade gemensamma uttalanden eller åsikter med fetstil. Även enstaka centrala ord markerade jag. Jag har läst och markerat, läst och markerat. För att sedan se om det fanns något som jag missat, något som kanske inte passar in i rubrikerna eller något som flyter ovanpå mina rubrikgränser, så läste jag allt material en gång till. Detta redovisas i ”Resultat del 2”.

5. Resultat

Del 1

Det övergripande syftet med arbetet är att få fram ett underlag för att hantera problemen med vaneskolande elever. Intervjuerna redovisas här nedan under följande rubriker:

- Bakgrund
- Eget val
- Framtiden
- Skolket
- Reaktionen
- Åtgärder
- Egen syn på lärande...
- Kriminalitet och droger
- Fritt talat

Under punkten övrigt fick eleverna frågan om de tyckte att jag missat något. De fick då tillfälle att själva berätta vad de ville.

5.1 Bakgrund

Adam: Bor med mamma, pappa och en syster. Pappan är jurist, jobbar nu som speciallärare, mamman jobbar på ett försäkringsbolag.

Bertil: Bor med mamma och syster, han har kontakt med pappan. Mamman jobbar som gymnasieekonom, pappan är chaufför. På fritiden sysslar han med sport och datorer.

Cesar: Har två syskon, bor varannan vecka hos respektive förälder. Pappan är elektriker, mamman är kortförsäljare på SEB. Fritiden ägnar han huvudsakligen åt innebandy.

David: Bor med sin mamma och pappa, han har en syster som flyttat hemifrån. Pappan är snickare, mamman förskolelärare, sjukskriven sedan två år. David spelar bandy på serienivå, på sommaren spelar han dagligen fotboll.

Erik: Bor med sin mamma, pappa och tre yngre syskon, pappan är drifttekniker och mamman är sjuksköterska. Erik är aktiv simmare, tränar sju gånger per vecka.

5.2 Eget val

Adam: Detta är Adams förstahandsval, han ville bli elektriker. Han är nöjd med sitt val.

Bertil: Detta var inte Bertils förstahandsval, han ville gå på en ren dataskola. I årskurs ett ville han byta, men nu har han accepterat sitt val då data finns som inriktning i årskurs två.

Cesar: Elprogrammet var hans förstahandsval, han är nöjd med sitt val.

David: Elprogrammet var hans förstahandsval. Förutom att det var för mycket teori i årskurs 1, är han nöjd med sitt val.

Erik: Detta var Eriks förstahandsval. Det lät intressant och han är mycket nöjd med sitt val.

5.3 Framtiden

Adam: Tror att han omedelbart efter skolan och efter 5 år jobbar som elektriker.

Bertil: Efter skolan jobbar han i IT-branschen och på sikt jobbar han med data.

Ceasar: Efter skolan gör Ceasar lumpen, om fem år är han mitt uppe i sitt arbete som elektriker.

David: Efter skolan hoppas David på ett jobb, om fem år jobbar han fortfarande som elektriker.

Erik: Efter skolan jobbar Erik som elektriker på det företag han sommarjobbade, om fem år jobbar han fortfarande som elektriker.

5.4 Skolket

Adam: Skolkade så mycket att han fick gå om årskurs ett. Andra året i årskurs ett skolkade han inte så mycket. Han gjorde valet att inte gå till skolan. Adam var trött på skolan, det var mycket runt omkring, en del personliga problem, bland annat flickvännen och ytterligare en 3-4 saker som tog energi. Under denna period förlorade Adam nära vänner som gick ner sig i droger. Adam tycker att hans självdisciplin spelade in i detta.

Bertil: Skolkade 20 %, upp till tre dagar per vecka. Han ville för det mesta inte skolka. Till viss del skolkade Bertil på grund av kompisar och datorspelande. Bertil ville inte skolka, han gjorde nästan allt för att gå till skolan, men tröttheten gjorde att han inte orkade. Dagens schema och ämnen kunde avgöra om man stannade hemma, då vid långa skoldagar. Efter en skoldag hade han ångest. I skolkandets stund tänkte han inte så mycket på konsekvenserna. Han tror att latheten gjorde honom till skolkare, han ville vara lat.

Ceasar: Skolkade minst 20 %. När han vaknade vid 12-tiden kändes det riktigt skönt att skolka, men dan efter när insikten kom om vad man missat, kändes det inte riktigt lika roligt. Orsaken till att han skolkade berodde på tröttheten, ibland påverkades han av David. Ceasar tycker han var lättövertalad. Han skolkade på grund av många kvällsaktiviteter, somnar sent, trött på morgonen, men inte bara det.

David: Gick om årskurs ett för att han skolkade så mycket, andra året i årskurs ett skolkade han 40-50 %. David planerade inte att skolka, han ville skolka för han ville inte gå på lektionerna. Det kändes onödigt att skolka, men samtidigt skönt. Orsaken var trötthet, beslutet togs när klockan ringde och man inte orkade gå upp. Orsaken till trötthet var att han la sig sent på kvällen. David tycker att han är lat, han vet inte var latheten kommer ifrån.

Erik: Skolkade 40-60 % i årskurs ett. Han tycker inte det handlar om att vilja skolka, på morgonen ville man vara så pigg att man kunde gå i skolan. Vid skolk mitt på dan var det mer ett aktivt val. Erik skolkade då han var extra trött, han vet inte varför han var extra trött. Han tror det beror på personligheten att han skolkade, ångrar sedan det påståendet och säger att han skolkade för han visste att han kunde klara skolan ändå. Erik kände inget speciellt efter en skolkdag, inga skuldkänslor eller så.

5.5 Reaktionen

Adam: Skolan försökte kolla upp vad som var fel, de kontaktade föräldrarna som reagerade med ilska. Kompisarna brydde sig inte så mycket.

Bertil: Skolan reagerade vid utvecklingssamtalen, inför mamman fick han lova att bättra sig. Hans kompisar reagerade inte på hans skolkande.

Cesar: Klassföreståndaren ringde hem ibland, då frånvarorapportering kom till målsman blev mamman skitsne. Efter första samtalet från klassföreståndaren blev Cesar nervös och gick till skolan ett tag, men sen rann det ut i sanden.

David: Klassföreståndaren ringde hem vid skolk. Föräldrarna reagerade med besvikelse, de tyckte det var onödigt att skolka. Kompisarna tyckte att han var dum som skolkade.

Erik: Skolan reagerade inte på skolket. Individuella lärare gav IG-varningar och talade med honom när det blev för mycket, frånvarorapportering kom hem. Då tog det hus i helvete; Morsan började skrika och farsan började predika om att man inte kommer att få jobb, att man är körd o.s.v. Hans kompisar brydde sig inte så mycket.

5.6 Åtgärder

Adam: Han tror inte något utifrån kan ha fått honom att ändra sitt skolk. Saker utifrån påverkar, men beslutet är hans eget. Nu har han nolltolerans mot skolket, han har mognat till, vill ha bra betyg och inte sumpas ett år till.

Bertil: Han tror inte att något har kunnat påverka honom förut. Nu går han i skolan för att det är kul, han har inte flera ämnen som han förut tyckte var svåra. Han kommer inte att skolka nu, då han vet hur det känns att få IG eller betygsunderlag saknas.

Cesar: Cesar tror inte att någon yttre åtgärd kan ha fått honom att sluta skolka. Nu har han kommit på att han valt detta själv, trots skolket förra året fick han inget IG, detta har sporrat honom. Nu är skolan hyfsat rolig. Betygen sporrade honom så mycket att han inte vill skolka.

David: Han tycker inte att skolan borde ha gjort mer åt hans skolkande, det hade ändå inte hjälpt. Han vet inget som skulle kunna få honom till skolan den här perioden. Förutom om kurserna hade varit mer praktiska. Han har beslutat att inte skolka mer nu, nu är det kul, det är intressant. Om kurserna blev tråkiga igen skulle han inte börja skolka. David har tagit ett eget beslut att inte skolka. Det här intresserar honom, han vill bli elektriker. Den här känslan fanns inte i årskurs ett. Insikten nu om att han vill bli elektriker gör att han måste gå i skolan. Så tänkte han inte i årskurs ett, men nu tänker han så.

Erik: Förut hade ingenting kunnat påverka Erik att gå till skolan, förutom ifall någon dragit upp honom och kört han till skolan. I årskurs ett satt man bara av tiden. Om lektionerna varit bättre kanske man hade gått dit. Kanske var skolan för lätt. Nu har Erik ett bättre schema, han är inte lika trött, han är äldre och det är roligare i skolan.

5.7 Egen syn på lärande ...

Adam: Tycker att lärande är ok om man är intresserad, allmänbildning är viktigt, man lär sig varje dag. Skolan är ok.

Bertil: Det är viktigt att lära sig. Förut, om söndagarna tänkte han ”ånej, skola i morgon”, men efter denna sommar var det kul att komma till skolan.

Cesar: Tidningar och intressanta saker vill han läsa, inte tråkiga grejer, skolan är helt ok. Kunskap är att veta saker.

David: Tycker att lärande är svårt, han har problem med det. Skolan i stort tycker han funkar bra, man får en utbildning. Kunskap är att veta något.

Erik: Lärande är att lära för livet, man ska lära sig så mycket som möjligt. Om man lär sig 1 m kommer man ihåg 1 dm. Skolan är byråkratisk och odemokratisk, den stimulerar inte flertalet. Kunskap är sånt man har användning för i livet, både till vardags och till arbetsliv.

5.8 Kriminalitet och droger

Adam: Har sysslat med en del olagligheter tidigare, visst häleri, aldrig brukat droger.

Bertil: Har inte sysslat med vare sig droger eller kriminalitet.

- Ceasar: Har ägnat sig mindre än andra elever åt droger och kriminalitet.
- David: Har ägnat sig åt viss smärre kriminalitet.
- Erik: Tycker att han är mindre kriminell och sysslar mindre med droger än sina jämnåriga.

5.9 Fritt talat

- Adam: Efter 9 år i grundskolan är det inte konstigt om man blir trött på hela grejen, det blir bara jobbigt. Skolan kan inte göra så mycket, det hänger mest på individen.
- Bertil: Andra orsaker till skolka kan vara att man kommer hem sent och vill inte vara trött i skolan, man kanske har ett prov och inte pluggat till det, då tar man hellre ett omprov.
- Ceasar: Det blir enklare att skolka om man är två. Ju bättre lärare desto lättare att skolka.
- David: Inget att tillägga.
- Erik: Alla skolkar någon gång, det handlar om hur man värderar lektionstid. Om det är prov så kommer man, vid viktiga tillfällen kommer man. Om man inte fattar eller förstår läraren så kommer man inte.

Del 2

Det övergripande syftet med arbetet är att få fram ett underlag för att hantera problemen med vaneskolkande elever. Ovan redovisning av resultatet är en kategorisering efter intervjumallen. Här nedan presenterar jag de resultat som går över rubrikgränserna.

5.10 Positiv samstämmighet

Samstämmigheten i många svar är slående. Alla har en stabil familjesituation. Några av föräldrarna är skilda, något som knappast är ovanligt i dessa dagar, men i de fallen har killarna kontakt med både mamman och pappan.

Fyra av killarna är idrottsintresserade. Fyra av killarna började på sitt förstahandsval. Alla tror att de skall jobba inom sin bransch om fem år. Alla har antingen en positiv syn på skolan eller en positiv syn på lärande. Samtligas föräldrar har reagerat kraftigt på skolket. Alla föräldrarna har ett arbete.

5.11 Negativ samstämmighet

För alla är trötthet en orsak till skolket. Fyra killar anger en egen fysisk trötthet som orsak, en kille anger trötthet på skolan. Ingen tror att något utifrån kunnat få dem att sluta skolka. Tre av killarna har kompisar som inte reagerade speciellt på skolkandet.

5.12 Känslan

Förutom tröttheten så är det några andra känslor som killarna upplever i samband med sitt skolkande. Adam anger förlust av vänner, Bertil talar om ångest, Ceasar säger att det inte kändes roligt när insikten kom, David tyckte att det kändes onödigt, men skönt. Erik kände inget speciellt efter en skolkdag.

6. Diskussion och slutsatser

6.1 Analys

Det övergripande syftet med arbetet är att få fram ett underlag för att hantera problemen med vaneskolkande elever. I de rapporter som berört ämnet har man uteslutande analyserat orsaker och beteenden på pågående skolkande elever. De har dragit alla skolkare över en kam, korttidsskolkare likväl som vaneskolkare. I deras resultat har de hittat ett flertal yttre orsaker till elevernas skolkande, allt från dåliga bussförbindelser till att eleven vill klara sig ur en besvärlig situation. Man kan fråga sig om de haft med vaneskolkare i någon större utsträckning. Av lätt insedda skäl kan man ju anta att de inte är i skolan och kan besvara någon enkät. Dessa undersökningar har ett bortfall, kanske är det vaneskolkarna som står för det bortfallet. Jag har baserat min lilla undersökning på före detta vaneskolkande elever. I min undersökning nådde jag de som jag från början ville nå. Således fanns det inget bortfall. Jag anser att om man frågar nu skolkande elever så ställer de sig i en försvarsposition, de söker yttre orsaker till att inte gå till skolan. Mina elever behöver inte stå i någon försvarsposition. De kan leverera sin egen kalla analys om skolkandets orsaker.

6.2 Livet

I min fallstudie kan man se flera intressanta saker. Alla killar har en ordnad familjesituation bakom sig. Tre bor i en klassisk kärnfamilj, en bor växelvis hos mamman och pappan och en bor med sin mamma men har kontakt med pappan. Fyra av killarna sportar och idrottar, varav tre har idrott som sitt huvudintresse. De är alla nöjda med sina val. En av killarna var inte nöjd med sitt val det året han skolkade. De tror alla att de kommer att jobba inom sitt yrke både omedelbart efter skolan och på några års sikt. Alla har enligt mitt tycke en sund inställning till lärande och kunskaper, fyra är positiva till skolan som helhet. Ingen av dem brukar droger, endast två har varit inblandad i smärre kriminella sammanhang. De är alla tämligen säkra på att de jobbar

inom sina yrkesval ett par år efter skolan. I min analys av deras sociala situation och deras beteende finner jag inget uppseendeväckande. Kärnfamiljer, idrottar, nöjda med sitt val, positiv framtidssyn, kan det bli bättre? Kan man kanske ana en för trygg situation som kanske kan leda till en leda? En avsaknad av spänning och utmaning som leder in individen i en tristess? Eller är det så att jag med mina intervjuer bara har skrapat på en fasad. Kan det vara denna sociala eller existentiella ensamhet som Petersson och Trondman beskriver. Eller finns det något annat som döljs bakom denna fasad?

6.3 Skolket

Alla är rörande överens om att ingenting hade kunnat påverka dem att upphöra med sitt skolkande. Detta är faktiskt det enda som är helt samstämmigt. Det är starka ord som killarna använder, **ingenting** hade kunnat få dem tillbaka till skolan. Som jag ser det så finns det bara en väg ut ur detta och det är att aldrig komma in i det.

Om det är så att en skola, genom att agera kraftfullt vid tendenser till skolk, kan stävja vaneskolck, så har skolan och samhället byggt upp en jättelik skuld till många ungdomar. Bara i min lilla grupp var det två elever som gått om ett läsår. Två förlorade år, till en ekonomisk jättekostnad. Här finns ett infall till vidare forskning. Kan en skola genom att anta en värdegrund mot skolk, stävja eller helt få bort långtidsskolck.

Fyra av killarna anger att deras personlighet spelar en stor roll för deras skolkande. Adam tycker att hans självdisciplin spelade in. Bertil och David anser att de är lata. Ceasar på grund av trötthet och att han var lättövertalad. Även Erik anger i viss mån personlighet som en orsak, han skolkade då han var extra trött. Han vet inte orsaken till sin extra trötthet. Detta får mig att fundera på om killarna är inne i någon depression. Detta finns det visst stöd för i litteraturen. Enligt Holm har andelen elever som mår psykiskt dålig ökat. Olsson beskriver mycket tydligt i sin bok om hur tonårsdepressioner och trötthet hänger samman. Även här finns det grund för en vidare forskning.

I tidigare forskning kan man ju se att 27 % av eleverna skolkade på grund av att de kände sig trötta eller deppiga (Jönsson, 1990). Kan det vara så att detta är något som

just vaneskolkarna känner. Det kan vara så att yttre orsaker ger upphov till ett visst korttidsskolk. Vad detta beror på kan man ju bara spekulera i. Personligen tror inte jag att man kan söka skolkandets orsaker bland de som är mitt uppe i en skolkproblematik. Jag skulle vilja definiera de här killarna som före detta skolkmissbrukare. Inom socialtjänsten jämför man missbruk och skadligt bruk. Till exempel så är en definition på missbruk denna: Upprepad droganvändning som leder till oförmåga att uppfylla sina förpliktelser i arbetet, skolan eller hemmet (Johansson & Wirbing, 1999). I medicinsk mening talar man om missbruk när bruket fortsätter trots att det uppenbarligen vållar problem (NE, 1994). Detta skulle vara intressant att forska vidare på, om det visar sig att den här typen av skolk är ett slags lindrigt missbruk så krävs det helt andra åtgärder än de man nu vidtar.

Adam, Bertil, Ceasar och David pratar om sitt skolkande nästan lite som ett beroende. Adam har sin nolltolerans. Bertil säger att han hade ångest efter en skoldag. Ceasar tycker att det kändes riktigt skönt att skolka, men när insikten kommer ifatt känns det inte riktigt lika roligt. David tyckte att det kändes onödigt att skolka, men samtidigt skönt. Själv så är jag en före detta beroende snusmissbrukare och jag känner igen terminologin, konflikten mellan det positiva och negativa. Medvetenheten om att man gör fel, men tvånget att begå dessa fel. Utifrån mina erfarenheter så påminner dessa tre killars känslor om ett beroende till skolkandet. Jag tror dock att detta med skolk är ett mycket komplext problem och jag tror vidare att det ligger mycket i när Petersson och Trondman skriver att ”man måste synliggöra de sociala sammanhang och livssituationer som de berörda själva kallar för skoltrötthet”.

6.4 Vad hände?

I samtliga fall fick elevernas föräldrar reda på skolket, antingen efter ett telefonsamtal, utvecklingssamtal eller efter en frånvarorapportering. Samtliga föräldrar har reagerat på skolket. Ingen har förhållit sig likgiltig. I tre fall reagerade föräldrarna med ilska i varierande grad. Jag tycker det är viktigt att notera att föräldrarna faktiskt har reagerat. Lika viktigt att notera är att det inte har hjälpt, i alla fall inte på kort sikt. I fyra fall reagerade inte kompisarna alls på skolket, undantaget Davids vänner som ansåg att han var dum. Det som har fått killarna att gå tillbaka till skolan är i hög grad deras egna

beslut: Adam säger att han nu har nolltolerans mot skolket, Bertil kommer inte att skolka, han vet hur det känns att få IG, Ceasar har kommit på att han valt detta själv, David har beslutat att inte skolka mer och Erik har ett bättre schema, är inte lika trött och har blivit äldre. De fyra första killarna har på något sätt tagit ett eget beslut att framöver sköta skolan.

6.5 Svaret på frågan?

Det övergripande syftet med arbetet är att få fram ett underlag för att hantera problemen med vaneskolkande elever. Varför skolkar de då? Jo, de skolkar för att dem är trötta. Väldigt trötta, så trötta att ingenting kan få dem att gå tillbaks till skolan. Det kan bero på att de upplever en tristess, det kan bero på att de är inne i en depression. Det kan naturligtvis bero på helt andra orsaker som ligger utanför ramen av detta arbete. Av någon orsak har de tagit ett eget beslut på att sluta skolka. Vad som föranlett detta beslut framgår inte i mitt arbete. Det kan bero på att de haft en depression som gått över under sommaren. Som jag ser det så kretsar lösningen på att få tillbaks en vaneskolkare antingen någonstans i regionen kring individens eget beslut eller att bli kvitt en depression.

7. Referenser

El-Khoury, Bassam Michel & Sandell, Knut (2004): *Förväntade och verkliga riskbeteenden bland Stockholms elever i Årskurs Nio*. FoU-rapport 2004:3.

Hartman, Jan (2004) *Vetenskapligt tänkande* Studentlitteratur, Lund.

Holm, Kerstin (2005) *Utvärdering av elevers frånvaro i gymnasieskolan i Uppsala kommun*. Rapport 2005:6, Utvärderingsenheten Uppsala kommun.

Häggqvist, Susann (2000) *Elevfrånvaro - ett mått på skolans arbetsmiljö och elevers hälsa*. Arbetslivsinstitutet .

Landegren, Christina (2001) *Pojkar var tar ni vägen*. Examensarbete Malmö Högskola.

Johansson, Katarina & Wirbing, Peter (1999) *Riskbruk och missbruk*. Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm.

Jönsson, Annelis (1990) *Skolk – en forskningsresumé*. Skolöverstyrelsen.

SKOLFS 1994:2 Lpf 94, *Förordning om 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna*. Utbildningsdepartementet. Fritzes.

Nationalencyklopedin (1994) Bra Böcker, Höganäs.

Olsson, Gunilla (2004) *Depressioner i tonåren* Förlagshuset Gothia, Stockholm.

Repsatad, Pål (1999) *Närhet och distans – Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Studentlitteratur, Lund.

Sundell, Knut & Karlberg, Martin (2004) *Skolk – sund protest eller riskbeteende*. FoU-rapport 2004:1

Trondman, Mats (2001) *Varken ung eller vuxen* Atlas, Stockholm.

Bilaga 1

Bakgrund

- Ålder
- Tidigare skola
- Familj, syskon, kön, ålder
- Föräldrars utbildning, arbete eller yrke
- Fritid
- Sommararbete

Eget val

- Första handsval
- Orsak
- Nöjd med val

Framtiden

- Nära framtid, efter skolan
- På längre sikt, 2-5 år efter skolan.

Skolket

- Hur mycket skolk
- Vill du skolka
- Speciella situationer vid skolk
- Varför bestämmer du dig för att skolka

Reaktioner

- Skolan
- Kompisar
- Föräldrar

Åtgärder

- Vad kan ändra dig
- Har något påverkat dig redan

Egen syn

- Lärande
- Skolan
- Kunskap